

Müasir müharibə şəraitində hərbi aviasiya və fədakarlıq fenomeni

Azərbaycan Respublikasının müasir hərbi tarixində 44 günlük Vətən müharibəsi mühüm strateji və tarixi mərhələ kimi qiymətləndirilir. Bu müharibə zamanı Azərbaycan Ordusunun bütün qoşun növləri ilə yanaşı, Hərbi Hava Qüvvələri də mühüm rol oynamışdır. Məhz bu kontekstdə polkovnik Zaur İsmayıl oğlu Nudirəliyevin fəaliyyəti xüsusi maraq doğurur. Onun həyatı və döyüş yolu peşəkarlıq, vətənpərvərlik və hərbi fədakarlıq nümunəsi kimi gənc nəsillərə örnekdir.

Zaur İsmayıl oğlu Nudirəliyev 1 sentyabr 1978-ci ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. Erkən yaşlarından hərbi sahəyə maraq göstərmiş, bu istiqamətdə məqsədyönlü seçim etmişdir. Orta təhsilini Bakı şəhərində başa vurduqdan sonra 1992-ci ildə Cəmişid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyə daxil olmuş və burada gələcək hərbi karyerasının ideoloji və peşəkar əsaslarını formalaşdırmışdır.

Zaur Nudirəliyev 1995-2000-ci illərdə Türkiyə Respublikasının Ali Hərbi Hava Qüvvələri Məktəbində ali hərbi təhsil almış, "hərbi pilot" ixtisasına yiyələnmişdir. Sonrakı illərdə Almaniya Federativ Respublikasında keçirilən ixtisaslaşdırma kurslarında iştirak etmiş, müasir aviasiya texnologiyaları və NATO standartlarına uyğun döyüş taktikalarını mənimsəmişdir. Bu mərhələ onun peşəkar pilot kimi yetişməsində mühüm rol oynamışdır.

Sonralar o, 2011-2013-cü illərdə Almaniya hərbi təhsil almış, orada alman dilinə mükəmməl və xüsusi hərbi hazırlıq keçmişdir.

Hələ 2000-ci ildən Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin sıralarında hərbi qulluğa başlamış Zaur Nudirəliyev müxtəlif illərdə "Su-25" hücum təyyarələrinin pilotu, baş pilotu və aviasiya marqa komandiri kimi xidmət etmişdir. Uçuş hazırlığı üzrə komandirin müavini və planlaşdırma bölməsinin rəhbəri kimi peşəkar məsuliyyət daşımışdır.

2020-ci ilin sentyabrında başlayan Vətən Müharibəsi zamanı polkovnik Zaur Nudirəliyev döyüş əməliyyatlarının fəal iştirakçısı olmuşdur. O, "Su-25" hücum təyyarəsi ilə Cəbrayıl, Füzuli və Ağdərə istiqamətlərində düşmənin canlı qüvvəsinə və hərbi texnikasına qarşı səmərəli zərbələr endirmişdir.

Onun həyata keçirdiyi döyüş uçuşları çoxsaylı Azərbaycan Ordusunun irəliləyişində mühüm taktiki üstünlük əldə etməyə imkan vermişdir.

Vətən müharibəsindən əvvəl Azərbaycan Hərbi Hava

Qüvvələrinin Komandanlığı tərəfindən "Su-25" hücum təyyarələrində yeni döyüş üsullarının istifadə olunması ilə bağlı qərar verilmişdir. Komandanlıq tərəfindən bu iş xarici dövlətlərdə təhsil alması və bir çox dövlətlərdə aparılmış hərbi təlimlərdə təcrübə toplaması nəzərə alınaraq Zaur Nudirəliyevə həvalə olunmuşdur.

Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin "Qarabağ" ordenli mayoru Cavid Fəreco-vun sözlərinə görə, "Su-25" hücumçu təyyarə olaraq aşağı hündürlükdə istifadə üçün təyin olunub. "Su-25" hücum təyyarəsi aşağı və orta hündürlükdə uçarsa onun hava hücumundan müdafiə vasitələri tərəfindən vurulması ehtimalı çoxdur. Amma Zaur Nudirəliyevin araşdırmaları nəticəsində "Su-25" hücum təyyarəsinin sahib olduğu göstəricilərdən məharətlə istifadə olunmuş və nəticədə yeni bir döyüş üsulu ərsəyə gəlmişdir. "Su-25" hücum təyyarəsindən bomba atışının tam dəqiq olması üçün birinci dəfə olaraq aşağı və ya orta hündürlükdən yox, məhz yuxarı hündürlükdən istifadə olunmuşdur. Bu üsul təcrübədə uğurlu alındığı üçün 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan Vətən müharibəsi zamanı ondan geniş istifadə olunmuşdur. Nəticədə Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin mühüm hərbi dayaq məntəqələrinə və canlı qüvvələrinə ağır zərbələr endirilmişdir.

Zaur Nudirəliyev həmçinin daha bir nailiyyətə imza atmışdır. Lazer güdümli bombalar sadəcə "Su-25" hücum təyyarəsinin modernizə olunmuş versiyası sayılan "Su-25T" hücum təyyarəsindən atılır. Amma Zaur Nudirəliyevin təcrübəsi nəticəsində birinci dəfə "Su-25" hücum təyyarəsindən də lazer güdümli bombalar atılmışdır.

Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin "Qarabağ" ordenli zabiti Elçin Məmmədovun sözlərinə görə, Zaur Nudirəliyevin idarə etdiyi "Su-25" hücum təyyarəsi verilən döyüş tapşırığının yerinə yetirilməsi üçün 2020-ci il ok-

yabrın 4-də Cəbrayıl istiqamətində uçuşa yollanmışdır. Kəşfiyyat məlumatına əsasən, həmin ərazidə Ermənistan Hərbi Hava Qüvvələrinin Hava Hücumundan Müdafiə Qoşunlarının vasitələri olmalı idi. Amma Zaur Nudirəliyevin idarə etdiyi təyyarə həmin ərazidə təyin olunmuş hədəfə yaxınlaşan zaman idarəetmə məntəqəsinə Ermənistan Hava Hücumundan Müdafiə Qoşunlarının müdafiə vasitələrinin hazır vəziyyətə gətirilməsi barədə operativ məlumat daxil olmuşdur. Buna görə də dərhal onlara geri qayıtmaq tapşırığı verilmişdir. Həmin dəqiqədən sonra Zaur Nudirəliyevlə əlaqə kəsilmiş və o, çağırışa cavab verməmişdi. Artıq "Su-25" hücum təyyarəsi Ermənistan Hava Hücumundan Müdafiə qoşunları tərəfindən vurulmuşdu. Həmin zərbə "Su-25" hücum təyyarəsinin Katapult oturacağını zədələmədiyi üçün onun xilas olmaq ehtimalı yaranmışdır. Amma həmin günlərdə Cəbrayıl şəhəri və onun ətraf yaşayış məntəqələri istiqamətində şiddətli döyüşlər getdiyi üçün onun parasütlə eniş edəcəyi halda Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin nəzarəti altında olan ərazilərə enərək, qarşı tərəfə əsir düşmə ehtimalı da var idi. Buna görə də Zaur Nudirəliyev "Atəş rəmi" etməyi qərara alır və "Su-25" hücum təyyarəsinin bütün sürəti ilə Ermənistan Ordusunun bir qrup canlı qüvvəsinin cəmləşdiyi yerdə, zirehli nəqliyyat vasitəsinə çırpılmışdır.

Zaur Nudirəliyev Azərbaycanın hərbi tarixində "Atəş rəmi" edən ilk pilot olmaqla yanaşı, 1941-ci ildə sovet hərbi pilotu N. Qastellodan sonra bu addımı atan birinci pilot kimi tariximizə düşmüşdür. Xalqımızın qorxmaz qəhrəman oğlu Zaur Nudirəliyev II Fəxri Xiyabanda dəfn olunubdur.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsində xüsusi xidmətlərinə və işğal olunmuş ərazilərin azad olunması zamanı düşmənin məhv edilməsi üzrə qarşıya qoyulmuş döyüş tapşırığını yerinə

yetirən zaman göstərdiyi qəhrəmanlıq nümunəsinə görə, həmçinin hərbi qulluq vəzifəsini yerinə yetirən zamanı igidliyin və mərdliyin nümayiş etdirilməsinə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 09.12.2020-ci il tarixli xüsusi Sərəncamına əsasən, Zaur Nudirəliyevə ölümündən sonra "Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı" fəxri adı verilmişdir.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi uğrunda döyüş əməliyyatlarına qatılan və hərbi hissə qarşısında qoyulmuş tapşırıqların icrası zamanı vəzifə borcunu şərəflə yerinə yetirdiyi üçün işə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 15.12.2020-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, Zaur Nudirəliyev ölümündən sonra "Vətən uğrunda" medalı ilə təltif edilib.

Azərbaycanın Füzuli rayonunun işğaldan azad edilməsi uğrunda aparılan döyüş əməliyyatlarına qatılaraq şəxsi igidliyi və şücaəti nümayiş etdirdiyinə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 25.12.2020-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, Zaur Nudirəliyev ölümündən sonra "Füzulinin azad olunmasına görə" medalı ilə təltif edilib.

Azərbaycanın Suqovuşan qəsəbəsinin işğaldan azad edilməsi uğrunda aparılan döyüş əməliyyatlarına qatılaraq şəxsi igidliyi və şücaəti nümayiş etdirdiyinə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 24.06.2021-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, Zaur Nudirəliyev ölümündən

sonra "Suqovuşanın azad olunmasına görə" medalı ilə təltif edilib.

Azərbaycanın Cəbrayıl rayonunun işğaldan azad edilməsi uğrunda aparılan döyüş əməliyyatlarına qatılaraq şəxsi igidliyi və şücaəti nümayiş etdirdiyinə görə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 24.06.2021-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, Zaur Nudirəliyev ölümündən sonra "Cəbrayılın azad olunmasına görə" medalı ilə təltif edilib.

Azərbaycan Ordusunun şəhid polkovniki fəvqəladə qəhrəmanlıq nümunəsi ilə tarixə düşmüşdür.

Zaur Nudirəliyev ailəli idi, onun iki övladı - bir oğlu və bir qızı var idi. Polkovnikin vətənpərvərliyi, peşəkarlığı və ailəsinə bağlılığı həmkarları və yaxınları tərəfindən həmişə yüksək qiymətləndirilib.

2021-ci ilin dekabrında Bakıdakı mərkəzi küçələrin birinə Zaur Nudirəliyevin adı verilib.

Polkovnik Zaur İsmayıl oğlu Nudirəliyev Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin inkişafında və Vətən müharibəsində əldə edilən qəhrəmanlıq nümunəsi olaraq daim xatırlanacaqdır. Onun həyatı və döyüş yolu gənc nəsil üçün əsl vətənpərvərlik örnəyidir.

Nurəne NƏCƏFQOVA
Tədqiqatçı-elmi işçi